

Tijdschriften na 1 januari 2005

Alex Klugkist a.c.klugkist@ub.rug.nl

Peter van Laarhoven p.j.b.m.van.laarhoven@ub.rug.nl

Elsevier Science, Wiley, Springer/Kluwer

In aflevering 3 van deze jaargang van Pictogram hebben wij de aandacht gericht op de toen komende onderhandelingen met Elsevier Science, Wiley en Springer/Kluwer over de verlenging van de zogenaamde pakketlicenties. Zoals de meesten bekend is, zijn de faculteiten en de UB sinds 2000/2001 geabonneerd op het volledige fonds van deze uitgevers. Dat wil zeggen dat de universitaire onderzoekers, docenten en studenten onbeperkt toegang hebben tot ruim 3.000 tijdschriften die in kwalitatief opzicht mogen worden gerekend tot het topsegment van wetenschappelijke informatie. De prijs voor deze licenties is gebaseerd op de uitgaven van de RUG in het jaar 2000 (Elsevier) of 2001 (Springer, Kluwer en Wiley) met een integrale prijsverhoging van 5% per daaropvolgend jaar. Per 1 januari 2005 lopen al die licenties af. Wij voorzagen deze zomer de nodige "verlengingsperikelen". Inmiddels is het eind 2004.

Hoe staat het er nu mee?

De onderhandelingen

Eenonderhandelingsdelegatiebestaande uit vertegenwoordigers van de universiteiten/universiteitsbibliotheken, SURF/SURFdiensten en de KNAW heeft in de maanden augustus – november diverse gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van de genoemde uitgevers. Die gesprekken verliepen in een constructieve sfeer, maar waren niet altijd even gemakkelijk, doordat de uitgevers – naast een algemene prijscompensatie - aanspraak maakten op compensatie voor het feit dat hun tijdschriften steeds dikker worden, terwijl zij bovendien moeten investeren in informatietechnologie. Ook wilden zij zo mogelijk hun winstmarges op peil houden. De onderhandelingsdelegatie heeft van haar kant aangegeven dat de universiteiten de afgelopen jaren geen of nauwelijks prijscompensatie hebben ontvangen en daarom over onvoldoende middelen beschikken voor de be-

kostiging van tijdschriften die het afgelopen decennium naar hun mening te sterk in prijs zijn gestegen. De onderhandelaars wilden daarom vasthouden aan de nullijn. Waar niet is, verliest de keizer zijn (vermeende) recht.

Voor beide partijen bleek veel tijd en energie nodig om zich in te leven in het standpunt van de ander. Uiteindelijk is dit gelukt en heeft dit geleid tot de volgende resultaten.

Elsevier Science

Bij de licentie voor 2005 tot en met 2007 worden de totale uitgaven van de universiteiten in 2004 tot uitgangspunt genomen. Er zal de komende drie jaar alleen sprake zijn van elektronische versies van tijdschriften. Alle nog uitstaande gedrukte abonnementen worden naar elektronisch omgezet, waarbij per titel een korting van 10% in de calculaties wordt verwerkt. Voor het hieruit resulterende bedrag krijgen de universiteiten van

2005 tot en met 2007 toegang tot een pakket tijdschriften dat gezamenlijk 90% van het huidige gebruik dekt van het hele Elsevier ScienceDirect fonds. Dat komt neer op ca. 865 tijdschriften. In die jaren zal geen sprake zijn van prijsstijging: het startbedrag geldt dus gedurende drie jaar.

Voor titels die niet meer in de collectie voorkomen, wordt een *pay per view*-regeling opgezet, voor een nog nader te bepalen gereduceerd tarief en voorzover het om de afleveringen na 1 januari 2005 gaat. De afleveringen van de jaren 1996 – 2004 blijven elektronisch gewoon toegankelijk, omdat dit contractueel destijds zo is bepaald.

Bibliotheken die dat willen kunnen hun huidige licentie voor het volledige Elsevier-fonds van ca. 1.600

tijdschriften (dus 100% toegang in plaats van 90% toegang) verlenen, maar dan blijft de huidige prijsstijging van 5% per jaar van toepassing.

Wil een instelling toch de gedrukte versie van een bepaald tijdschrift behouden, dan kan de gedrukte versie worden verkregen tegen 25% van de catalogusprijs.

Springer

Ook hier geldt als basisbedrag voor de periode 2005 tot en met 2007 het totaal van de uitgaven van alle universiteiten in 2004. Omdat Springer inmiddels Kluwer Academic Publishers heeft overgenomen, worden beide fondsen bij elkaar opgeteld. Het basisbedrag wordt verminderd met een kortingsbedrag voor de omzetting van nog uitstaande gedrukte tijdschriftabonnementen naar elektronische. Wil men gedrukte tijdschriften aanhouden, dan geldt ook bij Springer een prijs van 25% van de catalogusprijs.

De prijsstijging voor de komende jaren is 0% ten opzichte van de uitgaven in 2004. Daar staat tegenover dat de universiteiten de verplichting aangaan over te gaan tot de eenmalige aanschaf van de complete digitale archieven van Springer en Kluwer. De kosten hiervoor bedragen landelijk ruim 400.000, te verdelen over de drie jaren van het contract. Deze kosten komen boven op het basisbedrag. Het archief wordt eigendom van de universiteiten. Daarnaast krijgen de universiteiten een jaar lang gratis toegang tot alle eBooks van Springer/Kluwer. Additioneel kunnen afzonderlijke li-

centies worden afgesloten voor de fondsen van uitgever Brill, voor online Reference Works, Lecture Notes Series en Landolt Bornstein (Springer vormt een verkoopkanaal voor deze werken).

Wiley

Ook Wiley is bereid uit te gaan van de uitgaven in 2004 als basisbedrag voor een nieuwe licentie, maar wil alleen voor 2005 genoegen nemen met een prijsstijging van 0%. Daarna wil men bij voorkeur 1 of 2% prijsstijging ontvangen. Omdat hierover nog geen overeenstemming kon worden bereikt, geldt de licentieovereenkomst met Wiley dus voorlopig voor slechts één jaar.

Elektronische tijdschriften zijn het uitgangspunt. Gedrukte versies kunnen worden bijbesteld tegen 10% van de catalogusprijs.

Hoe verder?

Wat is nu voor de komende maanden te verwachten? SURFdiensten zal gaan uitrekenen wat de precieze financiële consequenties per instelling zijn, uitgaande van een verdeelmodel dat hiervoor door de universiteiten is ontwikkeld en dat inmiddels bestuurlijk

desbetreffende licenties centraal worden bekostigd, maar andere moeten hiervoor de faculteiten aanspreken, zoals ook het geval in Groningen.

draagvlak heeft verkregen van de voorzitters van de Colleges van Bestuur in VSNU-verband. Verder is aan de afzonderlijke instellingen gevraagd om commitment inzake de onderhandelingsresultaten en de uitkomsten daarvan per instelling.

Een niet onbelangrijk detail hierbij is dat sommige instellingen door de uitkomsten van het verdeelmodel meer en andere minder gaan betalen. Een overgangperiode moet de ernstigste fluctuaties dempen. Voor wat betreft Groningen zijn hierbij geen noemenswaardige afwijkingen in positieve of negatieve zin te verwachten. Misschien dat het model voor Groningen zelfs een paar procenten "voordeliger" uitpakt. Op het moment dat dit artikel wordt geschreven hebben de meeste universiteiten via hun Colleges van Bestuur het gevraagde commitment gegeven.

Licentiekamer

Nadat de rekening per instelling is opgemaakt, moet iedere instelling zelf bepalen hoe de kosten intern worden verdeeld. Voor sommige is dat geen probleem, omdat de

Groningen heeft ter behandeling van deze problematiek een licentiekamer ingesteld. In de licentiekamer wordt momenteel besproken welk verdeelmodel het beste binnen de RUG kan worden gehanteerd. De voorkeur gaat uit naar een percentuele verdeling op basis van de realisaties in 2000 (Elsevier) en 2001 (Wiley en Springer/Kluwer). Voor Elsevier wordt bovendien een alternatief uitgewerkt op basis van facultaire gebruiksgegevens. (Dit is bij Wiley en Springer niet mogelijk, doordat deze uitgevers geen gebruiksgegevens per faculteit kunnen leveren.) Daarna moeten de faculteitsbesturen zich aan de uitkomsten committeren, waarbij vooral de grote betalers (Wiskunde & Natuurwetenschappen en Geneeskunde) een doorslaggevende rol zullen spelen. Komen de faculteiten er met elkaar niet uit, dan zal multilateraal overleg met het College van Bestuur nodig zijn.

We schrijven dit op 1 december. Als u dit leest is het kerst. Hopelijk is dit artikel dan al verleden tijd en zijn de nodige besluiten genomen vanuit de gedachten dat de tijdschriften van de drie genoemde uitgevers voor de faculteiten en de UB duur, en sommige zelfs zeer duur zijn, maar dat de RUG eenvoudigweg niet zonder dit materiaal kan.

Springer

Moeten we nu tevreden zijn over dit resultaat?

Ja, met als kanttekeningen:

- Het model dat bij Elsevier uit de bus is gekomen (een zogenaamd 'attrition model') heeft voor deze ronde een acceptabel compromis opgeleverd, maar lijkt niet echt hanteerbaar voor de langere termijn. Na een paar van dit soort rondes blijft er steeds minder over.
- De universiteitsbibliotheken blijven van mening dat de markt van wetenschappelijke tijdschriften scheefgegroeid is en zullen onverminderd doorgaan met het ondersteunen van niet-commerciële en 'alternatieve' uitgevers en publicatiekanalen.

Link:

- Het vorige artikel van beide auteurs over deze problematiek is na te lezen op de Pictogram website:
www.rug.nl/rc/organisatie/pictogram/2004-3/ElektronischTijdschrift.pdf